

JENNA KOSTET

Punainen noita

AULA & CO

ISBN 978-952-364-440-3

© Jenna Kostet ja Kustannusosakeyhtiö Aula & Co, 2024

Tämän kirjan kirjoittamista on tukenut Suomen Kirjailijaliitto.

Kansi: Sanna-Reeta Meilahti

Paino: Tallinna Raamatutrukikoda

Kustannusosakeyhtiö Aula & Co
Kalevankatu 34, 00180 Helsinki
aulakustannus.fi

Mutta, Jumala paratkoon, meidän keskuudessamme on karkeita jäännöksiä pakanoiden epäjumalanpalveluksesta ja taikauskosta, sillä monet vielä rukoilevat ja palvelevat Perkelettä... Maassa harjoitetaan kalastukseen, nuotanvetoon ja aikojen muuttamiseen liittyvää suurta ilveilyä. Kun ihmiset sairastuvat, etsivät he apua Perkeleeltä, uhraavat kiitosuhrin Perkeleelle ja nostavat alttarille vahakuvia, vahakynttilöitä, oravannahkoja ja muuta. He uhraavat lampaita ja rahaa tiettyinä aikoina, kuten Pärttylin, Olavin ja Jaakon päivinä. He ripustavat ulkoseinille härän, vasikan, lampaan päitä, ja niiden kanssa he seurustelevat pimeässä eikä kukaan rohkene Jumalaansa tunnustaa. He pystyttävät ristejä teille, konttaavat kirkon ympäri vastapäivään... Kun hevonen sairastuu, pitää akkojen ja ukkojen kokoontua pimeään taloon, juoda puoli tynnyriä olutta ja suorittaa joitakin seremonioita. Kun he vangitsevat karhun, on heidän pimeässä järjestettävä pidot, joissa juodaan karhun pääkallosta malja ja muristaan karhun lailla. Näin heidän onnensa lisääntyy.

Turun piispan Isaacus Rothoviuksen rangaistussaarnasta
vuodelta 1643

Paholainen pyrkii käyttämään palvelijoissaan demonista magiaa. Tällä saastaisella ja inhottavalla ominaisuudella ja henkiä loit-simalla tuotetaan kammottavia ja kirottuja ilmiöitä, sekä paho-laisen kanssa laaditulla avoimella tai salaisella sopimuksella saadaan aikaan ihmeellisiä tuloksia. Tarkoitus ja keinot ovat kieroutuneita ja inhottavia, kaikki suoritetaan laulujen, kuvien, symbolien, sinettien, ja taikauskoisten seremonioiden avulla. Siksi tätä ominaisuutta ei pidä pitää taitona, koska se ei ole vähimmäis-käkään määrin luonnollinen, vaan pikemminkin taidon väärin-käyttönä tai kyvyn puutteena, ja sen käyttöä on kaikin tavoin vältettävä ja se on jopa hävitettävä ihmisyyhteisöstä. Tästä syystä pyhät kirjoituksetkin kieltävät kanssakäymisen pahantekijöiden kanssa, mistä on säädetty kahdentoista taulun ja eräiden muiden lakien mukainen ragaistus.

Katkelma lääketieteen ylioppilas Johannes Muntheliuksen Turun akatemialle tekemästä pro gradu -työstä *De Magia naturali* vuodelta 1645

Noitanaisen älä anna elää.

2. Mooseksen kirja 22:17

OSA I

TUKHOLMA, RUOTSI

1627-1628

1. LUKU

Tukholma, helmikuu 1627

– **M**ikä siinä on vialla? Valpuri kysyi ja kyykistyi äitinsä viereen. Maria siveli kädellään valakan toista takajalkaa. Käsi oli naisen kädeksi iso ja työn kovettama, se tunsu lihakset, jänteet ja verisuonet ihon alla mutta tunnisti myös yrtit ja muut kasvit ilman, että niitä tarvitsi nähdä tai haistaa.

– Tunnustele, Maria sanoi ja painoi Valpurin ojentaman käden tiukasti hevosen jalan sisäsyryjään. – No?

Valpuri katsoi äitiään, hän ei tiennyt, mitä olisi pitänyt tuntea.

– Älä minua katso, en minä ole sairas.

Valpuri käänsi nolona katseensa hevoseen. Se seiso paikallaan valppaana eikä näyttänyt sairaalta, mutta sitten Valpuri kiinnitti huomionsa suuriin, kosteisiin silmiin, joiden yläpuolella oli kireä laskos aivan kuin hevonen olisi kurtistanut kulmiaan samalla tavalla kuin ihmiset joskus tekivät. Hän keskittyi taas käteensä ja tunsu nyt sormissaan sykkeen. Hän nykäisi kätensä pois ja veti henkeä.

– Valakan sydän on sen jalassa!

Maria hymähti ja sanoi: – Ei sentään.

Hän veti Valpurin käden uudelleen hevosen jalalle, ja Valpuri tunnusteli, kyllä vain, hän tunsu hevosen sydämen sykkeen sen jalassa.

- Miksi sen sydän sykkii väärässä paikassa? Valpuri kysyi.
- Ei se ole sydän, Maria sanoi.

Maria kertoi Valpurille, että joskus hevonen sairastui niin, että sen sydämen sykkeen saattoi tuntea jalan suurissa suonissa. Silloin hevosen kaviot olivat kipeytyneet, se seisoikin hankalan näköisessä asennossa aivan kuin olisi yrittänyt saada ruumiinsa painon pois kipeiden jalkojen päältä. Silloin hevosen jalkoja piti hoitaa kylmillä kääreillä ja mintusta, laventelista ja angervosta tehdyllä yrttisalvalla, mutta usein vaiva uusiutui eikä hevonen enää palannut ennalleen, vaan se oli parasta päästää tuskistaan.

- Renki oli laskenut hevosen rehuastialle, Maria sanoi Valpurille.

– Hevonen pitää totuttaa uuteen heinään hitaasti, eikä sen saa antaa syödä liian paljon, varsinkaan jos se on tällainen lihavuuteen taipuvainen valakka, joka syö yli tarpeen eikä liiku enempää kuin sen on pakko. Eikä hevoselle, joka on tällä tavalla kerran sairastunut, saa koskaan enää syöttää kaura-annoksia, eikä sitä saa päästää laiduntamaan muiden hevosten kanssa kesävihreälle.

Valpuri nousi seisomaan ja pyyhki kädet esiliinaansa.

- Mitä aiot sanoa rengille, joka hevosen toi?
- Että käskää isännän lahdata valakkansa ja syödä sen, ei siitä tule enää hevosta.

Valpuri katsoi äitiä tyrmistyneenä. Hevosen ruumis huokui lämpimänä, ja Valpuri olisi halunnut painautua hetkeksi sen suurta kylkeä vasten. Hevonen käänsi päänsä ja katsoi Valpuria. Sen suurista silmistä heijastui Valpurin kuvajainen.

- Oletko varma?
- Typerä lapsi, Maria sanoi, nosti kätensä ja läimäytti Valpuria kasvoihin. – Älä sano minulle vastaan.

Valpuri nosti kätensä kirvelevälle poskelle. Äidin viha tuli arvaamattomana ryöpsähdyksenä, syttyi ja sammui aina yhtä nopeasti. Nyt äiti ei vilkaissutkaan Valpuria, keräsi vain tavaransa pahnoilta ja

taputti hevosta lavalle. Valpuri jätti äidin selvittämään asiaa rengin kanssa ja liivahti tallipihalta kadulle.

Kadulla kuului alkutalven kolkko valo, ja yön jäljiltä kuja tuoksui virtsalta, pakkana oli jäädyttänyt keltaiset läikät portinpieliin. Kuja oli hiljainen mutta vain lyhyen kävelymatkan päässä Rautatorista ja satamasta, jossa kauppalaivat laskivat maihin ja purkivat lastinsa. Valpuri, Maria ja Valpurin pikkuveli Tuomas olivat majailleet apteekkari Hansmanin talossa saavuttuaan vuodenkiertoa aikaisemmin Kuurinmaalta Tukholmaan kaksi seikkailunnälkäistä piikatyttyä mukanaan. Piikatytöt olivat saaneet pestuun Hansmanilta, mutta Valpuri ei tiennyt, millaisia suunnitelmia äidillä oli heidän oman tulevaisuutensa varalle. Hän oli riittävän viisas ollakseen kyselemättä. Ensi alkuun Valpuri oli pelännyt äidin aikovan näyttää hänet jollekulle sopivalle miehelle, joka olisi taannut heille kaikille turvallisen aseman kaupungissa. Mutta Maria puhui vain Suomesta ja Liitsolasta, jonka isäntä Tuomaksesta tulisi nyt, kun Marian isä, Eschil, oli kuollut. Maria tuntui haluavan Suomeen, vaikka ei ollut koskaan käynytkään vanhempiensa kotimaassa. Onneksi Eschil sentään oli puhunut heille suomea, niin että he taisivat kielen.

Valpuri oli kaivannut lapsuuden huolettomia päiviä sen jälkeen, kun he olivat lähteneet Kuurinmaalta. Pitkään Valpuri oli ikävöinyt kartanon lehmiä ja hevosia, valkopyökkimetsää, elokuisen heinävainion tuoksua, jokea ja sitä, miten hän ja Tuomas olivat lapsina juosseet paljain jaloin kartanon mailla vailla murhetta huomisesta päivästä. Isoisän kuoleman jälkeen Tuomas oli muuttunut. Hänen kasvoilleen oli jähmettynyt vakava ilme, eikä hän enää halunnut laskea Valpurin kanssa leikkiä tai kuunnella äidin tarinoita menneistä ajoista.

– Ne kertomukset ovat Saatanasta, Tuomas oli sanonut Valpurille.

Valpuri oli käsittänyt, että Tuomas oli kuunnellut sunnuntaisin papin saarnaa tarkkaavaisemmin kuin Valpuri ja oppinut näkemään Saatanan sielläkin, missä se ei voinut olla. Nyt Valpuri oli lakanut muistelemasta kotia ja kyselemästä äidiltään, minne he olivat menossa. Liitsola oli Valpurille vain outo nimi, joka ei merkinnyt mitään. Tuomakselle taas se oli lupausta omaisuudesta, jota hän uskoi saavansa vielä joskus hallita.

Valpuri väisti, kun valakan tuonut renki talutti hevosensa kapeasta portista ulos. Mies ei vilkaissutkaan Valpuria. Hevonen sen sijaan loi Valpuriin silmäyksen, ja hänen teki mieli ojentaa kätensä ja silittää sen kylkeä. Renki painoi huopahatun paremmin päähänsä, kohensi harmaata liinakaulustaan ja veti hevosen mukanaan kujalle. Valpuri ei näkisi hevosta enää. Hän kietoi röijyn paremmin hartioilleen suojaamaan meren suunnalta puhaltavalta tuulelta, joka sai hänen ihonsa nousemaan kananlihalle.

– Oletko jo kuullut?

Valpuri hätkähti, kun Tuomas ilmestyi yllättäen hänen eteensä. Mistä veli oli tullut? Varmasti kujan toisesta suunnasta, mutta Valpuri oli ollut niin syventyneenä omiin ajatuksiinsa, ettei ollut huomannut.

– Kuullut mitä? Valpuri kysyi.

– Cecilia on kuollut!

Valpuri tuijotti Tuomasta ja yritti palauttaa mieleensä kaikki tuntemansa Ceciliat.

– Kuppari-Cecilia?

– Ei, Tuomas kivahti. – Cecilia on..., hän piti lyhyen tauon ja näytti miettivän. – Hän taisi olla kuninkaan täti.

– Et tiedä itsekkään ja olet silti noin tohkeissasi, Valpuri ihmetteli ja pudisti päätään. – Miksi sinä siitä välität?

– On hyvä tietää, mitä tapahtuu, Tuomas sanoi mutta ymmärsi näyttää nololta.

Valpuri hymähti.

– Minä olen kyllästynyt sinun juoruihisi. Eiväthän kuninkaata ja aateliset vaikuta meihin muuten kuin siten, että heidän sotansa maksetaan lopulta meidän selkänahastamme.

– Ajatteletko sinä koskaan omaa nenääsi pidemmälle? Tuomas kysyi ja loi Valpuriin synkän katseen.

Valpuri ei vastannut Tuomakselle.

– No, iloksesi voin kertoa, ettei Cecilian kuolema vaikuta mitenkään Suomen-matkasuunnitelmiimme. Ehkä pääsemme viimein keväällä lähtemään täältä.

– Epäilen, Valpuri sanoi.

Hän ei aikonut kertoa veljelleen, että äiti vietti öitään apteekkari Hansmanin kamarissa. Maria oli saanut miehen vakuuttumaan siitä, että osasi yrteillään hoitaa yövierailut niin, ettei niistä tullut seuraamuksia ja häpeällisiä rangaistuksia. Naimisiin Maria ei aikonut, eikä apteekkarikaan olisi huolinut vaimokseen leskeä, jonka kannoilla kulkivat Kuurinmaalta mukana tulleet ikävät juorut kuin mustat mouruavat katit.

– Menen käymään torilla, Valpuri sanoi ja puhalsi lämmintä ilmaa paleleviin sormiinsa. – Äidillä kävi hevonen katsottavana, mutta hän on pahalla tuulella. Tai oli hetki sitten.

– Selvä, Tuomas nyökkäsi.

Molemmat olivat oppineet, että äidin kanssa sai olla aina varuillaan, sillä pahat tuulet tulivat ja menivät.

Valpuri kietoi huivin röijynsä päälle ja veti hilkan syvemmälle päähänsä. Hän kävisi katsomassa, jos saisi torilta ostettua hieman kalaa illaksi. Kävellessään kujalta kadulle hän ajatteli kuninkaan sotaretkeä ja niitä kaikkia juoruja, joita Kustaa Adolfista kerrottiin. Kuningas oli pari vuotta sitten mennyt naimisiin saksalaisen prinsessan kanssa, mutta huhujen mukaan avioliitto oli onneton ja vaimo oli lopulta usean epäonnisen yrityksen jälkeen onnistunut synnyttämään

kuninkaalle jälkeläiseksi vain mitättömän tyttären, Kristiinan. Vaimon sijaan Kustaan kerrottiin haikailevan sotamarsalkka Jakob de la Gardien kanssa naitetun hovineito Ebba Brahen perään.

Valpuri ei olisi tiennyt mitään Tukholman juoruista, elleivät ne olisi kulkeutuneet kotiin Tuomaksen ja piikatyttöjen mukana. Yleensä Valpuri yritti vain sulkea silmänsä ja korvansa kuulopuheilta, sillä suurimmaksi osaksi niiden todenperäisyyttä oli mahdotonta varmistaa eikä hän ollut muutenkaan kiinnostunut siitä, mitä kaupungissa tapahtui. Äiti oli sanonut, että he olivat vain läpikulkumatkalla Suomeen. Valpuri ei halunnut kiintyä kaupunkiin, josta lähtisi pois.

Toriaukio oli korkeiden kivitalojen varjostama, ja kauempana näkyi vilahdus kuninkaanlinnaa ympäröivästä kaupunginmuurista. Valpuri käveli tutun kalakauppiaan luokse ja osti palasen lohta. Suolattua silakkaa heillä oli säilössä vielä useammalle aterialle, mutta he kaikki olivat jo aikoja sitten kyllästyneet sen makuun. Tuomas oli maininnut Valpurille moneen otteeseen haaveilevansa omasta tilasta, jonka antimet riittäisivät elättämään perheen ja palkolliset vuodenvuorokierroksen ympäri. Valpuri ei tiennyt, olivatko Marian ja Tuomaksen kuvitelmat Liitsolasta liioiteltuja vai olisiko heillä todella voinut olla Suomessa sellainen elämä, josta veli niin kovasti unelmoi.

Taivas oli ollut pilvessä aamusta saakka. Valpuri puristi kalakäärön kainaloonsa, kohotti käsillään helmojaan torin reunaan kolatun kinoksen kohdalla ja yritti laskea, monenko tiiman ajaksi valoa riittäisi ennen kuin yö laskeutuisi pitkänä ja kylmänä kaupungin ylle. Yöllä pakkanen tuli porstuaan saakka. He vuokrasivat apteekkarin alakerran pientä hellatupaa ja porstuaa, joka antoi korttelin hämärälle sisäpihalle. Pakkasen sai pysymään loitolla tilkitsemällä iltaisin vällyjä oven- ja ikkunanrakoon niin, ettei kylmä päässyt livahtamaan sisälle. Kuitenkin heti, jos joku erehtyi käymään öiseen aikaan pihan perällä käymälässä, kylmä pääsi karkaamaan sisälle ja täyttämään

huoneen nurkat niin, että aamulla oven vieressä olevan vesisangon pinnassa oli jäinen kansi.

Kun Valpuri pääsi sisälle, piisissä paloi tuli, ja hän lämmitteli hetken paleltuneita sormiaan. Äiti tuli sisälle, ei sanonut mitään, vilkaisi vain Valpuria.

– Onko vielä jotakin, mitä pitäisi tehdä valoisalla? Valpuri kysyi, kun hiljaisuus alkoi tuntua liian painostavalta.

– Puut ja vesi, mutta Tuomas on luvannut hoitaa ne. Käyn illalla katsomassa yhtä tyttöä sillan toisella puolella. Se kuulemma yskii ja yskii eikä saa henkeä.

– Södermalmilla?

Maria nyökkäsi myöntävästi.

– Toivottavasti ei mitään, mikä tarttuu sinuun.

– Ei minuun mikään tartu, Maria tuhahti. – Eikä tarttuisi sinuunkaan, jos vaivautuisit joskus kuuntelemaan, mitä sinulle puhun. Sitruunaa, neilikkaa, rosmariinia ja kanelinkuorta. Tee niistä öljy, tiedät kyllä miten, jos olet kuunnellut minua. Kanelista ja sitruunasta kuoriöljy, neilikasta nuput, rosmariinista lehdet. Öljyn täytyy antaa seistä tarpeeksi kauan. Öljyssä valellun liinan sidot kaulaasi ja nostat kasvoille, jos menet yskätautisen tai ruttoisen taloon. Sanot pari loitsua, nehän sinä tiedät, *Siunattu Maria emonen* ja niin edelleen. Yrttiöljy ja loitsut suojaavat.

– Niin, Valpuri sanoi.

– Saan rahaa, niin että pystyn maksamaan teille katon päänne päälle, äiti sanoi syyttävästi ja jatkoi: – Ja sinä saat opetella samat taidot, että pystyt elättämään itsesi ja minut, sitten kun en enää itse pysty siihen.

Valpuri nyökkäsi. Äiti ei maininnut Tuomaksesta mitään.

Ulkona oli niin pimeä, että Valpuri näki vain oman heijastuksensa huoneen ikkunan pienistä lasiruuduista. Hän kävi ulkona sulke-massa ikkunaluukut ja heitti sisälle palatessaan piisiin muutaman

puun lisää. Heidän piti yrittää säästää öljyä ja kynttilöitä, mutta Valpuri sytytti silti yhden savuavan, huoneeseen imelää tuoksuaan levittävän talikynttilän saviseen kynttilänjalkaan. Tuomas oli syötyään lähtenyt hoitamaan apteekkarin asioita ja palaisi kotiin vasta myöhään illalla krouvilta lemuten.

Valpuri ei tuntenut vielääkään Tukholmaa kunnolla. Hän ei nuorena naisena voinut viettää veljensä tavoin aikaa krouveissa ja kaduilla. Kun he olivat saapuneet Tukholmaan, Valpuri oli tuntenut olevansa eksyksissä kapeilla kujilla, joita matalat puiset ja korkeat kivitalot reunustivat. Siat, vuohet ja lampaat kulkivat nekin kujilla ja jättivät niille jätöksensä, toisinaan vuohet kiipesivät matalampien talojen heinäkatoille nyhtämään sateen kastelemaa heinää. Talojen ikkunoista kajasti vain aavistus valoa, ja talven tullen kaupunki oli muuttunut pimeäksi, kun taivas oli pilvessä eivätkä edes kuu ja tähdet pystyneet valaisemaan maisemaa.

Valpuri nosti padan piisin reunalle odottamaan äitiä. Hämärässä Valpurin käsi osui raakkuun, ja kipu läikähti iholla terävänä vihlausuna. Valpuri älähti ja painoi huulensa kipeään kohtaan. Kämmenselkää kirveli aivan kuin se olisi ollut tulella.

Tulen vihat, Valpuri ajatteli. Olisi pitänyt olla huoleellisempi. Hämärässä ja väsyneenä satutti itsensä helposti. Kolhi pöydänkulmaan, viilsi veitsellä, ja kerran hän oli lyönyt otsansa kipeästi ovenkamanaan. Äidillä oli arkussaan karhunihirasta ja laventelistä tehtyä salvaa, joka auttaisi tulen vihoihin, mutta Valpurilla ei ollut lupaa mennä arkulle. Ehkä äiti ei huomaisi. Valpuri punnitsi asiaa hetken kivistävä kämmenselkä rintaa vasten painettuna. Äiti tuskin oli ottanut salvaa mukaansa hivotustautisen tytön luokse, sillä yskää ja hengenahdistusta hoidettiin toisenlaisilla lääkkeillä. Salva auttaisi Valpuria nopeasti, ja jos hän odottaisi liian kauan nousisi ihoon rakkula, joka olisi kipeä kauan.

Valpuri kyykistyi äidin arkun eteen ja avasi sen. Äiti säilytti siellä

henkilökohtaisten arvoesineidensä ja lääkeyrttiensä lisäksi suolapussia, jonka sisältöä hän käytti loitsuissaan. Nyt pussi oli poissa, ja Valpuri arvasi sen olevan äidin mukana Södermalmilla. Hän nosteli varovaisesti arkun päällimmäisiä nyyttejä sivuun ja löysi salvarasian. Hän tavoitteli sitä, mutta rasia luiskahti arkun reunaan vasten ja solahti sen pohjalle. Äidin arkkuun kajoamisesta aiheutuva syyllisyys sai hänet vilkuilemaan ympärilleen, aivan kuin hän olisi pelännyt jonkun olevan takanaan huoneessa. Sitten hän rohkaistui ja työnsi kätensä syvemmälle arkkuun. Sormet osuivat johonkin kovaan. Valpuri tarttui esineeseen ja veti sen näkyville.

Kesti hetken ennen kuin Valpuri ymmärsi, mitä piteli käsissään. Siinä oli kaksi kirjaa sidottuna yhteen narunpätkällä. Valpuri liu'utti narun varovaisesti pois ja luki kirjojen kansista niiden nimet. Päällimmäinen oli Heinrich Cornelius Agrippan *De occulta philosophia sive de magia* ja toinen Sigismund Ernhofferin *Enchiridion*. Valpuri osasi kyllä lukea mutta ei ymmärtänyt näkemäänsä.

Ovelta kuului narahdus. Maria oli tullut kotiin.

Valpuri laski kirjat syliinsä tietämättä minne katsoa. Häpeän puna nousi poskille. Äiti ei sanonut mitään, laski vain nyyttinsä piisiin viereen lattialle ja käveli sitten Valpurin luokse.

Ehkä äiti löisi, Valpuri ajatteli. Hän toivoi, että äiti löisi – nyrkillä vatsaan, kämmenellä poskelle tai sitten paljaalle takapuolelle. Lyöminen oli pienempi paha kuin ruoatta jättäminen tai ulkovajaan sulkeminen. Kipua Valpuri oli oppinut sietämään, mutta kylmä ja nälkä tekivät hänet hulluksi.

– Uteliaisuusko sinut ajoi tonkimaan tavaroitani? Maria kysyi Valpurilta.

– Poltin käteni raakkuun. Tiedän, etten saisi mennä arkullesi, mutta ajattelin sivellä salvaa tulen vihoituksiin, Valpuri mumisi.

Äidille oli paras puhua totta, sillä hän tunnisti valheet.

– Näytä.

Valpuri ojensi kätensä. Maria nykäisi hänet rivakasti ylös, ja kirjat putosivat Valpurin sylistä lattialle. Maria silmäsi Valpurin kämmenselkää talikynttilän lepattavassa valossa.

– Puhut totta, hän sanoi.

Maria kumartui penkomaan arkkuaan ja nousi ylös salvarasia kädessään. Hän avasi sen ja siveli paksua, voimakkaasti tuoksuva salvaa Valpurin kämmenselkään.

– Tiesitkö, Maria aloitti, – että jos jäisit kiinni nuo kirjat kädessäsi, sinut raahattaisiin tuomiolle ja mestattaisiin ja ruumiisi poltettaisiin sitten tuhkaksi?

Valpuri hätkähti. Hän sai nostettua katseensa ja kohtasi äidin silmät. Katse oli kylmä, ankara ja vailla sääliä.

– Nuo kirjat? Mestattaisiin?

– Niin, Maria sanoi.

Hän kääntyi pois Valpurin luota ja palautti salvapurkin arkkuun. Sitten hän nosti kirjat lattialta.

– Nämä kuuluivat isälleni. Ei hän opettanut meitä lukemaan latinaa siksi, että osaisimme puhua lääkäreiden kielillä, vaan siksi, että saisimme selville totuuden. Se, mitä kirkossa puhutaan nykyisin, ehei, se ei ole totuutta. Meille halutaan vain uskotella niin, koska silloin valta maailmassa pysyy kuninkailla ja papeilla ja aatelisilla. Agrippan kaltaiset miehet eivät saa puhua kirkoissa, Maria sanoi ja heilutti toista kirjaa Valpurin kasvojen edessä.

Valpuri otti vaistomaisesti askeleen taaksepäin.

– Agrippa?

– Niin, Heinrich Cornelius Agrippa. Tässä kirjassa hän sanoo, ettei ihmisten tekojen takana ole paholainen tai noituus vaan ihmisen omat kyvyt ja taidot. Voimme hallita omia kykyjämme ja voimiamme, kasvattaa niitä, oppia ja tulla paremmiksi. Juuri sitä kirkko pelkää! Korkeamman henkisen maailman taidoilla me voimme hallita aineellista maailmaa.

– Niin, äiti, Valpuri sanoi.

Hän otti vielä toisen askeleen taaksepäin, ja sitten hänen pohkeensa osuivat äidin arkun reunaan.

– Meidän sisäinen maailmamme vaikuttaa siihen, mitä ulkoisessa maailmassa tapahtuu. Kaikki liittyvät toisiinsa, tähdet, kuu, aurinko, sinä ja minä, Marian ääni oli kohonnut huudoksi, ja Valpuri alkoi pelätä, että joku apteekkarin yläkerran asunnossa kuulisi Marian messuamisen.

Äiti oli saamassa hulluuskohtauksen, Valpuri ajatteli ja toivoi Tuomaksen tulevan pian kotiin.

– Tällaiset miehet kuin Agrippa, Thomas Morus ja Johannes Trithemius näkevät erilaisia asioita kuin tavalliset ihmiset. He näkevät totuuden! Trithemius on sanonut, että kun Venuksen aika alkaa, me olemme kaikki tasavertaisia, miehet ja naiset, köyhät ja rikkaat. Hah! Siinä on piispoilla ja papeilla ihmetteleminen, he pelkäävät vittua niin, että heidän jalkansa tutisevat.

Äidin puheissa ei ollut enää järkeä. Valpuri vilkuili ympärilleen ja mietti, millä saisi hänet rauhoittumaan. Ruoka oli vielä lämmintä, ehkä äiti malttaisi syödä. Valpuri oli hauduttanut kalan ja juurekset padassa maukkaaksi liemeksi ja maustanut sen rakuunalla ja salvialla. Valpurin perhe oli usein syönyt tätä perinteistä ruokaa Kuurinmaalla, kun isä oli käynyt kalassa. Isä oli kuollut vesipöhöön Valpurin ollessa vasta lapsi, eikä hän muistanut miehestä enää muuta kuin kalan tuoksun.

– Niin, äiti, Valpuri toisti, hivuttautui piisin viereen, lappoi ruokaa savikulhoon ja nosti sen pöydälle. – Otatko sahtia myös?

– Meidät halutaan vaientaa, ja nämä, Maria sanoi ja heitti kirjat arkkuun, – nämä ovat kuulemma Saatanan työtä, vaikka Saatanalla ei ole mitään tekoa tämän asian kanssa! Meille väitetään, että se on harhaoppia, kerettiläisyyttä, syntiä ja maleficia, aivan kuin me yrittäisimme vahingoittaa ihmisiä. Mitä luulet, Valpuri,

manaisimmeko me kirkonmiehelle tyrän tai laittaisimme lehmät lypsämään verta, jos pystyisimme?

- En tiedä, äiti.
- Etpä tietenkään.

Maria lysähti uupuneena penkille istumaan. Valpuri nosti lusikan ja puisen kousan pöytään, ja äiti tarttui lusikkaan kiitosta sanomatta. Hän alkoi lappaa ruokaa suuhunsa Valpurin jäädessä seisomaan paikoilleen uskaltamatta liikahtaa. Kun Maria oli syönyt, hän nosti katseensa ja näytti vasta nyt tajuavan, että Valpuri oli edelleen hänen seuranaan huoneessa.

- Mitä sinä siinä vielä toljotat, typerä kona, huoranpenikka!

Maria nousi pöydän äärestä niin nopeasti, että oli tönäistä kousan nurin. Hän astui Valpurin luokse ja tarttui tämän hilkan alta roikkuvaan lettiin. Valpuri parahti, mutta äiti ei päästänyt irti. Hän tönäisi takamuksellaan oven auki ja kiskoi Valpurin mukanaan pihalle. Valpuri liukasteli äidin perässä sysipimeässä pakkasen ja likavesien jäädyttämän pihamaan halki. Hän tiesi jo, minne he olivat menossa, ja vaikka vastustelu oli turhaa, hän uikutti kuin piesty koiranpentu. Jospa äiti vain hellittäisi otteensa ja päästäisi hänet menemään.

Maria avasi halkovajan oven ja tuuppasi Valpurin sisälle. Ei pimeään, ei kylmään. Valpurin hampaat alkoivat lyödä loukkua. Mutta äiti ei päästänyt häntä ulos. Valpuri ei nähnyt muuta kuin äidin silmänvalkuaisten vilahduksen, ennen kuin ovi sulkeutui. Salpa painui kiinni, ja Valpuri jäi yksin pimeään.